

РОЗДІЛ 3. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

МАСОВІ ВІДКРИТІ ОНЛАЙН-КУРСИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ПЕРЕКЛАДАЧА

MASSIVE OPEN ONLINE COURSES
AS A TOOL OF THE INTERNATIONALIZATION
OF PROFESSIONAL TRAINING OF WOULD-BE TRANSLATORS

Процеси глобалізації та вдосконалення цифрових технологій підвищують значення інтернаціоналізації вищої освіти завдяки МВОК (масовим відкритим онлайн-курсам) – новому формату віртуальних навчальних середовищ, призначених для участі великої кількості географічно розпо- рошених студентів.

Мета. Стаття присвячена виявленню особливостей МВОК як фактора інтернаціо- налізації вищої освіти та можливостей їх використання для професійної підготовки перекладача як міжкультурного посередника. *Методологія.* Дослідження ґрунтується на результатах аналізу різних наукових погля- дів на роль МВОК, відповідних статистичних даних та досвіду їх впровадження в навчаль- ний процес в Івано-Франківському національ- ному технічному університеті нафти і газу. *Результати.* Новий тренд, започаткова- ний МВОК в освіті та академічній культурі, сприяє поширенню знань та вдосконаленню змісту і форм навчальної діяльності. Вони стимулюють університети задуматися над викликами інституційної інтернаціо- налізації, спрямованої на підвищення та забезпе- чення якості освіти. МВОК є ефективними інструментами для навчання протягом усього життя та розвитку професійної ком- петентності.

Новизна. Досвід використання майбутніми перекладачами МВОК для вивчення англій- ської мови та теорії і практики комунікації, які розміщені на онлайн-платформі Coursera, підтвердив їхню результативність (76%) і виявив певні труднощі їх освоєння студен- тами.

Рекомендації. Зважаючи на ефективність МВОК та їхню можливість долати міжкуль- турні бар'єри у комунікації, запропоновано екстраполювати здобутий досвід у модель змішаного навчання у професійній підготовці майбутніх перекладачів.

Ключові слова: інтернаціоналізація вищої освіти, масові відкриті онлайн-курси, плат- форма онлайн-освіти, Coursera, професійна підготовка, навчання впродовж життя, змі- шане навчання, перекладач, міжкультурний посередник, міжкультурна компетентність, діалог культур.

Globalization process and the expansion of digi- tal technology are increasing the importance of internationalization of higher education by offer- ing MOOCs (Massive Open Online Courses) – a new format of virtual teaching and learning environments designed for the participation of large numbers of geographically dispersed students.

Objective. The article explores MOOCs as an instrument of institutional internationalization of higher education and their opportunities for the professional training of translators as intercultural mediators.

Methodology. This research is based on the study of various publications revealing a diver- sity of opinions about the role of MOOCs on higher education, MOOCs statistics and the out- comes of pilot investigation of MOOCs potential at the Ivano-Frankivsk National Technical Univer- sity of Oil and Gas.

Findings: MOOCs are described as an innova- tive trend in educational policies and academic culture and a rich opportunity to disseminate knowledge and improve content and learning experiences. They are presented as an incen- tive for universities to reflect on the challenges of institutional internationalization aiming at provid- ing quality enhancement and assurance. Being an important online training system, MOOCs are effective tools for lifelong learning and profes- sional competence development.

Value Added. Several MOOCs provided by Coursera have been effectively integrated into translator training curriculum as they encom- pass various topics in language learning and communication theory and practice. Within the framework of our research, analytical studies of the MOOCs have shown their merits as well as various educational constraints.

Recommendations. As MOOCs overcome vari- ous cross-cultural barriers in communication, they can become an integral part of universities' Translation Studies course offerings in blended learning models.

Key words: internationalization of higher edu- cation, MOOC (massive open on-line courses), MOOCs-providers, Coursera, professional train- ing, lifelong learning, blended learning, translator, intercultural mediator.

УДК 378.147:811.111

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/24-2.17>

Малик Г.Д.,

канд. пед. наук,
доцент кафедри філології та перекладу
Івано-Франківського національного
технічного університету нафти і газу

Постановка проблеми. В умовах глобалізації світових ринків, «розмивання» національних кордонів та невпинного розвитку цифрових технологій вища освіта як важлива сфера суспільного розви- тку переживає складні трансформаційні процеси, результатом яких є створення транснаціонального інтелектуального простору та зближення різних національних освітніх систем завдяки їх інтернаціо-

налізації. Один із факторів, що перетворює освітнє середовище на глобальний простір, є масові від- криті онлайн-курси (далі – МВОК) (англ. *Massive Open Online Courses – MOOCs*) з різних галузей знань, які можна успішно використовувати і для професійної підготовки майбутніх перекладачів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. МВОК як порівняно новий феномен в інтернаціо-

налізації освіти є об'єктом активних досліджень. Чимало дискусій ведеться щодо різних аспектів МВОК, зокрема таких як: 1) вплив МВОК на процес інтернаціоналізації вищої освіти (Г. Боул (H. Boal), Р. Гудзон (R. Hudson), Дж. Гудзік (J. Hudzik), Е. Егрон-Полак (E. Egron-Polak)); МВОК як фактор трансформації вищої освіти України (Г. Кузьменко, В. Осецький, І. Татомир, О. Хорольський); соціальні смисли, загрози та можливості МВОК (А. Калашникова); 2) теоретичні і методичні засади освітньо-наукової підготовки магістрів в умовах МВОК (І. Бацуровська); методичні аспекти використання МВОК у процесі підготовки майбутніх фахівців з початкової освіти (Л. Колесник), енергетики (В. Олійник), психології (Б. Шуневич) та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на доволі широке тло розроблення науковцями різних теоретичних та практико-орієнтованих аспектів досліджуваної проблеми, особливості використання МВОК у перекладознавчій освіті потребують глибшого вивчення, що підтверджується незначною кількістю загальнодоступних відповідних наукових інтернет-публікацій.

З огляду на це **мета статті** – охарактеризувати особливості МВОК як фактора інтернаціоналізації вищої освіти та можливості їх використання для професійної підготовки перекладача як міжкультурного посередника.

Виклад основного матеріалу. Дослідження порушеної проблеми передбачає передусім аналіз основних понять, які відображають її сутність, та опис МВОК, ефективність використання яких підтверджена практикою їх використання у професійній підготовці майбутніх перекладачів в Івано-Франківському національному технічному університеті нафти і газу.

Інтернаціоналізація. Серед часто вживаних у сучасному науково-педагогічному дискурсі термінів, що відображають трансформації у вищій освіті у глобальному вимірі, – планетаризація, глобалізація, культурна гомогенізація, знаннява дипломатія, мобільність, трансфер знань, бінаціональні програми, які нерозривно пов'язані з процесом інтернаціоналізації, яка за останні десятиліття перетворилася, за словами Дж. Найт (J. Knight) та Г. де Уїт (H. de Wit), з маргінального концепту на глобальний, стратегічний, основоположний фактор у вищій освіті [10].

Не можна не відзначити, що поняттю «інтернаціоналізація освіти/вищої освіти» притаманна багатоаспектність, що засвідчують наведені нижче визначення вітчизняних та зарубіжних дослідників:

Національний освітній глосарій: інтернаціоналізація (Internationalisation). У вищій освіті це процес інтеграції освітньої, дослідницької та адміністративної діяльності вищого навчального закладу/закладу вищої освіти чи наукової установи з міжнародним

складником: індивідуальна мобільність (студентів, науковців, викладачів, адміністративного персоналу); створення спільних міжнародних освітніх і дослідницьких програм; формування міжнародних освітніх стандартів з метою забезпечення якості; інституційне партнерство, створення освітніх і дослідницьких консорціумів, об'єднань [2, с. 25];

С. Шитікова: інтернаціоналізація вищої освіти – процес розвитку вищої освіти на основі міжнародної співпраці та синергії заходів на глобальному, регіональному, національному та інституційному рівнях задля забезпечення і покращення якості вищої освіти відповідно до сучасних викликів [3, с. 11];

Дж. Найт: інтернаціоналізація на національному, секторальному й інституційному рівнях – це процес інтегрування міжнародного, міжкультурного або глобального, вимірів у мету, функції або надання послуг у системі вищої освіти [9].

Як засвідчують наведені дефініції, виокремлюють декілька ступенів освітньої інтеграції: глобальний, національний, регіональний, секторальний та інституційний, хоча загалом увиразнюють два основні аспекти: зовнішній і внутрішній – на рівні навчального процесу окремого ЗВО. Одним з агентів внутрішньої, інституційної інтернаціоналізації виступають нові онлайн-постачальники, які пропонують великий масив навчальних програм та нові способи надання освіти, зокрема МВОК.

МВОК як освітній формат. Термін “*massive open online course*”, як і акронім “МООС”, авторство яких належить визначному канадському лідеру МВОК-руху Д. Корм'є (D. Cormier), інтегрує чотири окремі поняття: *Massive/масовий* – передбачає велику кількість учасників з усього світу; *Open/відкритий* – безплатний, на який може зареєструватися будь-хто; *Online/онлайн* – є у відкритому доступі в мережі Інтернет; *Course/курс* [6].

Д. Корм'є та інші сподвижниками забезпечення освіти для всіх завдяки цифровим технологіям так визначають МВОК (мовою оригіналу): 1) A MOOC is a course that is open, participatory, distributed, and supports life-long networked learning... A MOOC is not just an online course, it's a way to connect and collaborate while developing digital skills. It's a way of engaging in the learning process that engages what it means to be a student. It's an event where people who care about a topic can get together and work and talk about it in a structured way [6]; 2) A MOOC is an online course with the option of free and open registration, a publicly shared curriculum, and open-ended outcomes. MOOCs integrate social networking, accessible online resources, and are facilitated by leading practitioners in the field of study. Most significantly, MOOCs build on the engagement of learners who self-organize their participation according to learning goals, prior knowledge and skills, and common interests [18, с. 10].

Отже, МВОК – безкоштовні, масові, загально-доступні онлайн-курси з великомасштабною інтерактивною участю та відкритим доступом через Інтернет, формат яких вирізняється відповідністю запитам студента, структурованістю, інтегруванням соціальної та змістової компонент навчання, гнучкими можливостями навчання впродовж життя на формування нових компетентностей.

Акцентуючи на потенціалі МВОК, закордонні дослідники так характеризують цей феномен: ключовий інструмент просування освіти на основі компетентностей; цінна освітня ініціатива; педагогічна інновація, визнаний агент змін та фасилітатор процесу переходу до відкритої освіти, переходу від традиційної освіти в університеті до відкритих онлайн-арен, що збільшує доступ студентів до навчання упродовж життя; агент змін для посилення інновацій у вищій школі; часткові прискорювачі навчання; постачальник інтернет-контенту, який доповнює традиційні заняття під керівництвом викладача [14].

Для визначення сутності МВОК як глобального інноваційного феномена використовують метафору «фронтір», яка є еквівалентом англійського “frontier” і яку трактують як рухомий кордон, що розділяє старе і нове, передове і відстале, зрозуміле і незрозуміле та допомагає осмислити явища цифрового суспільства, зокрема Інтернет (Є. Довбиш [1]); фронтір для інтернаціоналізації (В. Реда (V. Reda), Р. Керр (R. Kerr) [15]); новий навчальний (І. де Вард (I. de Waard) [7]); новий цифровий контентний фронтір (Р. Даєр (R. Dyer) [8]); фронтір для відкритої та дистанційної освіти, що дає змогу безкоштовно поширювати курси з різноманітним масивом цифрового контенту з точних та гуманітарних наук, мистецтва та бізнесу [8].

МВОК як багатоаспектне явище стало об'єктом для розроблення типологій за різними ознаками. Дж. Реїч (J. Reich) виділив три типи МВОК: 1) ринково-орієнтовані; 2) орієнтовані на відкритий навчальний ресурс; 3) орієнтовані на теорію Дж. Дьюї [16]. Л. Лейн (L. Lane) також виокремив три типи МВОК, однак за іншими ознаками: 1) орієнтовані на створення мереж; 2) орієнтовані на завдання; 3) орієнтовані на контент [11]. З огляду на особливості конективістського та когнітивно-бігевіористського підходів, Г. Сіменс (G. Siemens) поділив МВОК на дві великі групи: 1) cMOOs, де студент навчається з викладачем та з іншими учасниками в онлайн-просторі, а успіх навчання залежить від уміння студента працювати з великим обсягом неструктурованої інформації, орієнтуватися в мережі, формувати власне навчальне середовище, експліцитно артикулювати особисті цілі; 2) xMOOCs, де домінує традиційний когнітивно-бігевіористський підхід з традиційною структурою курсу, програмним матеріалом у формі високоякісного відеоконтенту та методикою, у якій

превалює цілепокладання та автоматизований контроль викладача [17]. У класифікації Д. Кларка (D. Clark), що ґрунтується на навчальних функціях, вісім типів МВОК: 1) TransferMOOCs – трансферні курси, аналогічні традиційним щодо передачі контенту: лекції, тексти, оцінювання, короткі екзамени; 2) MadeMOOCs – курси більш інноваційного напрямку, які ефективно використовують інтерактивне відео і якісніший супровід; мають більш професійний характер; орієнтовані на більш формальний, якісно-орієнтований підхід до створення навчального матеріалу та складніші завдання, вирішення проблем та набуття інтерактивного досвіду на основі складного програмного забезпечення; передбачає співпрацю учасників та експертну оцінку; 3) SynchMOOCs – синхронні курси з фіксованою датою початку та закінчення; 4) AsynchMOOCs – асинхронні курси з гнучкими датами початку і завершення навчання; 5) AdaptiveMOOCs – адаптивні курси, у яких навчання більше спрямоване на персоналізацію на основі збору даних і динамічної оцінки; 6) GroupMOOCs – групові курси, які передбачають співпрацю у малих групах; 7) ConnectivistMOOCs – конективістські курси, у яких акцент спрямовано на зв'язки в мережі з колегами; 8) mini-MOOCs – курси для невеликої чисельності студентів [5].

Основними компонентами МВОК є, як правило, короткі тематичні відеолекції, практичні завдання, проміжні тести та форум для консультацій із викладачем та обговорення питань курсу з іншими учасниками. Персональний профіль учасника МВОК дає змогу викладачеві відстежувати загальну статистику перегляду відеоматеріалів, успішність виконання певного завдання, активність на форумі, враховуючи таким чином індивідуальні особливості кожного учасника.

Викладання МВОК забезпечують платформи онлайн-освіти, найпотужнішими серед яких, згідно з дослідженнями компанії “MarketsandMarkets's. Research Private Ltd.”, є такі як: Coursera (США), edX (США), Pluralsight (США), Edureka (Індія), Alison (Ірландія), Udacity (США), Udemy (США), Miriadax (Іспанія), Jigsaw Academy (Індія), Simplilearn (США), Iversity (Німеччина), Intellipaat (Індія), Edmodo (США), FutureLearn (Великобританія), LinkedIn (США), NovoEd (США), Open2Study (Австралія), WizIQ (Індія), Skillshare (США), XuetangX (Китай), Federica (Італія), Linkstreet Learning (Індія), Khan Academy (США), Kadenze (Іспанія) [13].

Статистичні дані, які є у вільному доступі на платформі “Class Central” [4], уможливають наочно уявити основні тренди динаміки зростання популярності МВОК (табл. 1) та їх розподіл за галузями знань (табл. 2).

Дослідження маркетингової компанії “Maximize Market Research, Pvt. Ltd.” указують на безсумнівні

перспективи зростання ринку МВОК. Учені передбачають, що величина інвестицій у розроблення онлайн-платформ та контенту досягне у 2026 році 20 мільярдів доларів на противагу 4,8 мільярда доларів у 2018 році [12].

МВОК для майбутніх перекладачів. Серед МВОК, які пропонують онлайн-платформи, чимало курсів, що дають змогу модернізувати зміст та форми професійної підготовки майбутнього перекладача, який у мінливому світі глобальних трансформацій покликає стати посередником у діалозі культур для подолання дистанції між комунікантами, що належать до різних лінгвокультурних ареалів.

Одним із безперечних лідерів у наданні МВОК, які сприяють формуванню різних компонентів професійної компетентності перекладача, є "Coursera". Деякі із запропонованих на платформі курсів, різноманітних за тематикою і тривалістю та обов'язковим урахуванням рівня мовної підготовки студентів, були апробовані в групах студентів I–III курсів спеціальності «Філологія (Германські мови та літератури (переклад включно))» (перша мова – англійська) в Івано-Франківському національному технічному університеті нафти і газу.

Ефективним доповненням до курсу практичної фонетики став МВОК "Tricky American English Pronunciation", який включає вступ і чотири модулі: "Tricky Consonant Sounds" – 9 відео (58 хв.), 8 матеріалів для самостійної роботи, 5 тестів; "Tricky Vowel Sounds" – 9 відео (50 хв.), 7 матеріалів для самостійної роботи, 5 тестів; "The Music of American English Pronunciation" – 11 відео (66 хв.), 8 матеріалів для самостійного вивчення, 5 тестів; "Other Tricky Things" – 8 відео (45 хв.), 8 мате-

ріалів для самостійної роботи, 5 тестів (<https://www.coursera.org/learn/tricky-american-english-pronunciation#syllabus>).

Студенти другого курсу закінчили курс з граматики та пунктуації "Learn English: Advanced Grammar and Punctuation", який охоплює декілька важливих тем, зокрема: Verb Tenses and Passives; Conjunctions, Connectives, and Adverb Clauses; Noun Clauses and Conditionals; Advanced Grammar & Punctuation Project. Виконання проєкту передбачає створення граматичного портфоліо вивчених складних англійських граматичних структур, самостійне знімання двох коротких відео, у яких студент демонструє вміння використовувати певні граматичні явища (<https://www.coursera.org/specializations/advanced-grammar-punctuation>).

Сприяв набуттю практичного досвіду спілкування студентів інтегративний курс "Speak English Professionally: In Person, Online & On the Phone". Серед його завдань – поглиблення соціокультурних та прагматичних знань, зокрема усвідомлення значення впливу культури на мовлення, інтеграції вербальних і невербальних засобів комунікації, розпізнавання різних типів мовленнєвих актів та адекватний вибір мовних структур у межах певної ситуації для здійснення відповідного прагматичного впливу на відносно типового отримувача інформації (<https://www.coursera.org/learn/speak-english-professionally#syllabus>).

Пошук МВОК з міжкультурної комунікації, які безпосередньо спрямовані на формування міжкультурного складника компетентності майбутнього перекладача як надзвичайно важливого аспекту досягнення крос-культурного ді-

Таблиця 1

Динаміка зростання чисельності студентів на МВОК (без урахування Китаю)

№	Провайдер	2019	2018	2017	2016
1	Coursera	45 млн	37 млн	30 млн	23 млн
2	edX	24 млн	18 млн	14 млн	10 млн
3	XuetangX	дані відсутні	14 млн	9,3 млн	6 млн
4	Udacity	11,5 млн	10 млн	8 млн	4 млн
5	FutureLearn	10 млн	8,7 млн	7,1 млн	5,3 млн
6	Swayam	10 млн	дані відсутні	дані відсутні	дані відсутні

Таблиця 2

Розподіл МВОК за галузями знань (%)

Галузь знань	2019	2018	2017	2016
Комп'ютерні технології, програмування	19,8	20,4	19,9	17,4
Бізнес	19,7	18,2	18,5	19,3
Суспільні науки	11	11,5	10,6	9,82
Природничі науки	9,2	9,4	10	10,4
Гуманітарні науки	8,9	9,4	9,5	9,82
Освіта і навчання	8,0	8,6	8,5	9,26
Інженерна справа	7,8	7,0	7,1	6,32
Здоров'я і медицина	7,4	7,2	7,2	6,78
Мистецтво і дизайн	5,2	5,1	5,5	6,47
Математика	2,9	3,1	3,3	3,64

Таблиця 3

Позитивні характеристики МВОК та проблеми їх використання

Позитивні характеристики	Проблеми
<ul style="list-style-type: none"> – можливість навчання з представниками академічної спільноти різних університетів світу та професіоналами-практиками; – доступ до навчальної інформації, поданої у формі коротких відеолекцій, кліпів, відео-хостингів, текстових інтернет-ресурсів, блогів, графічних матеріалів: діаграми, графіки, таблиці; практичних завдань та проєктів; – автоматизована перевірка результатів виконання завдань; поєднання тестів з множинним вибором і відкритих завдань; – подолання стереотипу щодо вивчення «непотрібних» теоретичних навчальних дисциплін та устарілого контенту, які пропонує університет; – усвідомлення причетності української освіти до міжнародного освітньо-професійного контексту; – інтерактивність, наявність декількох каналів зворотного зв'язку (учасник–викладач, учасник–учасник); – розуміння навчального процесу як цілеспрямованої діяльності, за результати якої студент несе відповідальність; – самостійний аналіз навчальних проблем, вироблення алгоритму прийняття рішення, пошук альтернативних шляхів їх розв'язання; – перенесення набутих знань і вмінь у незвичні контексти спілкування та їх актуалізація; – прозора діяльність учасників; – чітке визначення кінцевих термінів виконання завдань для планування власного темпоритму навчання, власної траєкторії засвоєння матеріалу, підвищення самоорганізованості студентів; – неформальна обстановка; – формування уміння неординарно підходити до мовного матеріалу як засобу комунікації; – урізноманітнення особистих контактів, формування професійно-мережевої культури та відчуття приналежності до інформаційної цивілізації та глобального світотворення 	<ul style="list-style-type: none"> – недостатнє вміння орієнтуватися в неструктурованих масивах інформації; – однотипні формалізовані формати практичних завдань для забезпечення автоматизації їхньої перевірки; – вибіркоче оцінювання викладачами робіт учасників; – обмеження можливостей зворотного зв'язку студента і викладача; – взаємонавчання та взаємоконсультування: форуми для обговорень матеріалу з іншими учасниками не завжди допомагають вирішити навчальну проблему внаслідок недостатньої компетентності учасників; – домінування самостійної роботи; – недостатній рівень самоменеджменту (самотивації, самоконтролю, самодисципліни тощо); – стрес внаслідок взаємодії з глобальними інформаційними мережами; – недостатня підготовленість студентів для опанування матеріалу з вибраного курсу внаслідок низького рівня як лінгвістичної, так і прагматичної компетентності, яка передбачає наявність вміння враховувати контекст, реєстр, атмосферу та тональність комунікації (24% не завершили навчання і отримали альтернативні традиційні завдання)

логу, засвідчив наявність 55 курсів на платформі “Coursera” (станом на 20 березня 2020). До найпопулярніших належать: “Business English for Cross-cultural Communication”, “Effective Communication in the Globalised Workplace”, “International and Cross-Cultural Negotiation”; “Intercultural Management”, “Communication strategies for a virtual age”; “Communication in the 21st century workplace”; “Intercultural Communication and Conflict Resolution”, “Establishing a professional ‘self’ through effective intercultural communication”, “Engaging in Persuasive and Credible Communication”, “Storytelling and influencing: Communicate with impact”. Студенти вибирали курс за власним уподобанням.

Результати. Досвід роботи в складних умовах карантину у зв'язку з коронавірусною пандемією засвідчив, що МВОК можна ефективно використовувати як складник дистанційного навчання майбутніх перекладачів. Водночас наш експеримент продемонстрував як позитивні характеристики МВОК, так і певні труднощі їх використання. Оминаючи технічні аспекти, зупинимось на деяких ключових моментах, пов'язаних зі змістом, формою й оцінюванням, які узагальнені в табл. 3 (без групування та ранжування).

Таким чином, попри наявність зазначених проблем, МВОК виявилися досить ефективним засо-

бом формування різних складників компетентності студентів. Це дає змогу зробити висновок, що МВОК як компонент внутрішньої інтернаціоналізації освіти, що створює широкий контекст для практики міжкультурної комунікації, доцільно інтегрувати в модель змішаного навчання для професійної підготовки майбутнього перекладача, здатного руйнувати міжмовні та міжкультурні бар'єри в глобальному світі.

Висновки. МВОК як новітнє явище стає невід'ємним елементом глобального освітнього простору. Насамперед вони виступають одним із агентів інтернаціоналізації ЗВО, покликаної підвищити якість освітніх послуг та подолати бар'єри у процесі переходу від традиційного до змішаного навчання. МВОК як міжнародний компонент збагачує освітній ландшафт, уможливорює їх творче використання для професійної підготовки конкурентоздатних фахівців, зокрема перекладачів.

У цьому контексті перспективним напрямом дослідження може стати проблема включення МВОК у навчальний процес для створення підвалин незворотного руху української перекладознавчої освіти до міжнародних стандартів професійної компетентності, гармонізації освітньо-професійних програм та інтеграції в глобальну професійну й освітню спільноту.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Довбыш Е.Г. Электронный фронт как метафора. *Журнал фронтальных исследований*. 2016. № 1. С. 100–115.
2. Національний освітній глосарій: вища освіта. 2-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.М. Захарченко, С.А. Калашнікова, В.І. Луговий, А.В. Ставицький, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова; за ред. В.Г. Кременя. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. 100 с.
3. Шитікова С.П. Реалізація програм міжнародної співпраці Європейського Союзу як механізм інтернаціоналізації вищої освіти України : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.06. Ін-т вищої освіти НАПН України. Київ, 2019. 18 с.
4. By The Numbers: MOOCs in 2019. *Class Central MOOC Report*. URL: <https://www.classcentral.com/report/mooc-stats-2019/https://www.classcentral.com/report/>.
5. Clark D. MOOCs: taxonomy of 8 types of MOOC. URL: <http://donaldclarkplanb.blogspot.com/2013/04/moocs-taxonomy-of-8-types-of-mooc.html>.
6. Cormier D. What is a MOOC? URL: <http://www.youtube.com/watch?v=eW3gMGqcZQc>.
7. De Waard I. Explore a New Learning Frontier: MOOCs. *Learning Solutions Magazine*. 2011. July 25. URL: <https://learningsolutionsmag.com/articles/721/explore-a-new-learning-frontier-moocs>.
8. Dyer R. Exploring the Relevancy of Massive Open Online Courses (MOOCs): A Caribbean University Approach. *Information Resources Management Journal*. 2014. (IRMJ), 27 (2). Pp. 61–77.
9. Knight J. Higher Education in Turmoil. The Changing World of Internationalization. Rotterdam, NZ : Sense Publishers, 2008. URL: <https://www.sensepublishers.com/media/475-higher-education-inturmoil.pdf>.
10. Knight J., de Wit H. Internationalization of Higher Education: Past and Future. *International higher education*. Number 95: Fall 2018. Pp. 2–4. URL: <https://doi.org/10.6017/ihe.2018.95.10715>.
11. Lane L. Three kinds of MOOCs. *Lisa's teaching blog*. 2012. URL: <http://lisahistory.net/wordpress/2012/08/three-kinds-of-moocs/>.
12. Market Scenario. Global MOOC market – Industry Analysis and Forecast (2019–2026). By Type, Course, User, and Geography. URL: <https://www.maximizemarketresearch.com/market-report/global-mooc-market/22155/#>.
13. MOOC Market by Component. URL: <https://www.marketsandmarkets.com/Market-Reports/massive-open-online-course-market-237288995.html>.
14. Ossianniilsson E., Altinay F., Altinay Z. MOOCs as Change Agents to Boost Innovation in Higher Education Learning Arenas. *Education Sciences*. 2016, 6(3), 25. URL: <https://eric.ed.gov/?id=EJ1116796>.
15. Reda M. The MOOC BA, a New Frontier for Internationalization. *LWMOOCS V – Learning with MOOCS 2018*. 26–28 September 2018. Pp. 94–97. URL: <https://www.semanticscholar.org/paper/The-MOOC-BA%2C-a-New-Frontier-for-Reda-Kerr/76026c89190462e7add5b264088bc8c1f12e24a3>.
16. Reich J. Summarizing all MOOCs in one slide: Market, open and Dewey. *EdTech Researcher*. Education Week. 2012: URL: http://blogs.edweek.org/edweek/edtechresearcher/2012/05/all_moocs_explained_market_open_and_dewey.html.
17. Siemens G. MOOCs are really a platform. *ElearnSpace: Learning, Networks, Knowledge, Technology, Community*. 2012. URL: <http://www.elearnpace.org/blog/2012/07/25/moocs-are-really-a-platform/>.
18. The MOOC Model for Digital Practice. SSHRC Application, Knowledge Synthesis for the Digital Economy / McAuley A., Stewart B., Siemens G., Cormier D. CC Attribution, University of Prince Edward Island. 2010. URL: https://www.oerknowledgecloud.org/archive/MOOC_Final.pdf.